

of pupils with special educational needs on the example of Khortytskyi national multidisciplinary educational and rehabilitation center is revealed. This model was developed on the basis of the analysis of the theoretical and methodological foundations of the socio-pedagogical support. It contains the following components: the requirements for the socio-pedagogical support of pupils of the educational and rehabilitation institution, the structure of the socio-pedagogical support, the means, and the criteria of the effectiveness assessment as well as the social and pedagogical conditions that determine its effectiveness. The components of the socio-pedagogical support model are the following: diagnostic and target, substantial-technological, organizational and administrative. The results of research conducted within the scope of the monitoring of the teaching staff work of the institution, such as the monitoring studies to identify the attitudes of teachers to introduce the method of projects in the educational process of Khortytskyi center, the research to determine the awareness level of teachers of Khortytskyi center in the project categories, the research on the assessment of the innovative capacity level of the teaching staff of Khortytskyi center, the research on the analysis of the quality of professional work of teachers of Khortytskyi center in the terms of the experiment are represented.

Keywords: *socio-pedagogical support, pupils with special educational needs, model of socio-pedagogical support, the criteria of the effectiveness of socio-pedagogical support.*

Стаття надійшла до редакції 12.11.2013 р.

Статтю прийнято до друку 19.11.2013 р.

*Рецензент: доктор педагогічних наук, професор
Бондар В.І.*

УДК : 373.1.013

КОМПЕТЕНТІСНО ЗОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ

Скляренко О.О.

Постановка проблеми. Структурні зміни, що відбуваються у всіх сферах світового суспільства, зокрема і в освіті, вимагають від людини швидкої орієнтації в нових умовах, інноваційного підходу до стандартної ситуації, гнучкості мислення та вміння швидко знайти своє місце в системі соціально-економічних відносин. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що метою державної політики по відношенню до освіти є створення необхідних умов для виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом усього життя [8]. Тобто, в умовах сучасного інформаційного суспільства, щоб не загубитися в океані власних ідей та думок, людина повинна стати творцем власного життя, розробити свій життєвий проект та конкретизувати його у плані досягнення життєвої мети. Саме тому перед школою постає завдання відмовитися від «сухого» викладу шкільного матеріалу та спрямувати свою діяльність на формування ціннісних орієнтацій особистості учня, розвиток його життєтворчого потенціалу та озброїти конкретними життєвими вміннями та навичками. Реалізувати означені завдання можливо шляхом впровадження в навчально-виховний процес компетентісно орієнтованого підходу [4]. У Державному стандарті початкової загальної освіти визначена пріоритетність формування як предметних (предметна компетентність – освоєний учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної з набуттям нового знання, його перетворенням і застосуванням), так і ключових компетентностей учня (ключова компетентність – спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів). У результативній складовій кожної освітньої галузі Державного стандарту визначено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, які відповідають змісту і структурі предметних компетентностей. Протягом навчання у початковій школі учні повинні оволодіти ключовими

компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній базі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій [4]. Означені вимоги до рівня підготовки учнів актуалізують необхідність перегляду існуючого змісту освіти, його збагачення новими елементами – компетентісно зорієнтованими завданнями, розв'язання яких спрямовуватиме особистість до усвідомленого життєвого проектування і планомірної реалізації власних життєвих цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальності впровадження компетентісного підходу в освіті присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Авторами було виокремлено різні типи компетенцій, розкрито їх роль та функції, проаналізовано переваги компетентісного підходу, сформульовано зміст різноманітних компетенцій особистості тощо. Модернізацію освіти на основі компетентісного підходу розглядали Н. Бібик [1], С. Бондар [2], І. Єрмаков [5], В. Овчарук [9], Л. Паук [12], О. Пометун [13], А. Савенко [16], С. Шишов [20], дали визначення та обґрунтування поняття «компетентність», виокремили групи основних компетентностей С. Бондар [3], І. Єрмаков [6], А. Маркова [7], О. Пометун [14], О. Савченко [17], А. Хуторський [19], С. Шишов [21].

Запровадження компетентісного підходу почалося з 1996 року. У доповіді Міжнародної комісії ЮНЕСКО з освіти для XXI століття «Освіта. Прихований скарб» було сформульовано принципи, на яких має базуватися освіта: навчитися жити разом, навчитися отримувати знання, навчитися працювати, навчитися жити змістовно та гідно. Ці принципи було розширено у подальших тривалих дослідженнях, а результати висвітлено у доповіді ради Європи «Ключові компетентності для Європи» (2006), у якій провідною ідеєю є центрованість на практикоорієнтованості усіх ланок освіти, переосмислення ролі знань (найважливіше для учнів «знаю, як» ніж «знаю, що») [8].

Мета статті – розкрити досвід реалізацію компетентісного підходу у навчанні на прикладі застосування компетентісно зорієнтованих завдань з математики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, якщо метою сучасного педагога є формування успішної особистості учня, що володіє конкретними життєвими навичками і вміє їх застосовувати у всіх сферах життя, то в першу чергу слід визначити ключові компетентності, котрими повинен володіти учень. Звернемося до Державного стандарту початкової загальної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. №46) у ньому зазначається, що Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти. Також дається визначення понять, які нас цікавлять:

- *ключова компетентність* – спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів;

- *ключова компетенція* – об'єктивна категорія, що фіксує суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати в широкій сфері діяльності людини (вміння вчитися, загальнокультурна, громадянська, здоров'язбережувальна, соціальна компетентність та компетентність з питань інформаційно-комунікаційних технологій);

- *компетентісний підхід* – спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є такі ієрархічно-підпорядковані компетентності учнів, як ключова, загальнопредметна і предметна;

- *компетентність* – набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

- *компетенція* – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини [4].

На думку І. Єрмакова, пріоритетним є оволодіння учнями такими компетентностями:

1. *Уміння вчитися* – передбачає формування індивідуального досвіду участі школяра в навчальному процесі, вміння, бажання організувати свою працю для досягнен-

ня успішного результату; оволодіння вміннями та навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки.

2. *Здоров'язбережувальна* компетентність пов'язана з готовністю вести здоровий спосіб життя у фізичній, соціальній, психічній та духовній сферах.

3. *Загальнокультурна (комунікативна)* компетентність – передбачає опанування спілкуванням у сфері культурних, мовних, релігійних відносин; здатність цінувати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культур.

4. *Соціально-трудова компетентність* – пов'язана з готовністю робити свідомий вибір, орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя; оволодіння етикою громадянських стосунків, навичками соціальної активності, функціональної грамотності; уміння організувати власну трудову та підприємницьку діяльність; оцінювати власні професійні можливості, здатність співвідносити їх із потребами ринку праці.

5. *Інформаційна компетентність* – передбачає оволодіння новими інформаційними технологіями, уміннями відбирати, аналізувати, оцінювати інформацію, систематизувати її; використовувати джерела інформації для власного розвитку [6].

І. Родигіна та С. Трубачова виокремлюють такі умови формування компетенцій: діяльнісний характер освіти; спрямованість навчального процесу на розвиток самостійності та відповідальності учнів за процес і результати своєї діяльності; розуміння учнями власних цінностей та набуття ними досвіду досягнення мети; визначення переліку способів діяльності й концептуальних знань про сутність процесу й продукту діяльності; актуалізація психологічних механізмів розв'язування завдань; створення умов для набуття досвіду виконання діяльності в проблемних ситуаціях; зміна акцентів у діяльності вчителя [15]; мотивація та вирізнення особистісного значення компетенцій; чітке визначення вимог до кінцевого результату сформованості базових компетенцій та до основних етапів їх формування; поетапність реалізації компетентнісного підходу на різних етапах формування змісту шкільної освіти; бажання та підготовленість вчителя до використання змісту навчального матеріалу уроку для розвитку в учнів предметних і базових компетенцій; забезпечення навчального процесу якісними (в компетентнісному сенсі) підручниками [18].

З нашої точки зору, ще однією важливою умовою розвитку в учнів необхідних компетенцій є застосування у навчально-виховному процесі компетентнісно зорієнтованих завдань, які дають змогу визначити як рівень оволодіння учнями загальнонавчальними знаннями, уміннями, навичками, так і рівень оволодіння ключовими компетенціями. Робота над компетентнісно зорієнтованими завданнями вчить школярів швидко орієнтуватися в життєвих ситуаціях, критично мислити, знаходити нетрадиційні шляхи розв'язання проблем на основі власних знань та сформованих компетенцій.

Розглянемо досвід застосування компетентнісно зорієнтованих завдань в навчальному процесі на прикладі завдання з математики для учнів третього класу.

Під компетентнісно зорієнтованими завданнями з математики ми розуміємо завдання, метою яких є вирішення стандартної або нестандартної ситуації (предметної, міжпредметної) засобами знаходження відповідного способу вирішення з обов'язковим використанням математичних знань (за Л. Павловою) [11].

При складанні компетентнісно зорієнтованих завдань педагог повинен врахувати соціальний, життєвий досвід вихованців, рівень розвитку соціально значущих якостей і умінь учнів, відібрати матеріал, сформулювати мету завдання, виходячи з особливостей предметної діяльності, а також особливостей самих учнів, щоб забезпечити не тільки виконання стандарту освіти, але і формування відповідних компетенцій. Особливості компетентнісно зорієнтованого завдання, які відрізняють його від стандартних задач, були виділені І. Єрмаковим, Г. Несен, В. Нечипоренко, Д. Пузіковим, Н. Гордієнко, О. Поздняковою:

- Компетентнісно зорієнтовані завдання передбачають комплексне використання предметних та міжпредметних знань (завдання мають спрямовувати учнів не до перегляду двох параграфів підручника і пошуку в них потрібних формул, а спонукати до роздумів стосовно того, де можна знайти той чи інший матеріал, як він виглядає,

яка суть цього матеріалу та, найголовніше, як пов'язати цей матеріал з матеріалом з іншої теми).

- Умови компетентнісно зорієнтованих завдань пов'язані з реальними життєвими ситуаціями та сферами життєдіяльності людини (ситуації мають бути саме такими, якими вони можуть зустрітися в повсякденному житті, у побуті, у суспільстві, на виробництві).

- Компетентнісно зорієнтовані завдання мають бути побудовані з урахуванням змісту шкільного курсу певної дисципліни (у зміст завдань мають бути «включені» вимоги навчальних стандартів, тобто те, що учні мають знати та вміти відповідно до шкільної програми).

- Компетентнісно зорієнтовані завдання мають бути представлені в різноманітних формах складноорганізованої інформації (текст, графік, таблиця, розклад, фотографії), яка відповідає об'єктивній складності реальних проблем.

- При складанні компетентнісно зорієнтованих завдань для підвищення їх цінності як метапредметних конструктів бажано співпрацювати з учителями, вихователями та психологами.

- У зміст компетентнісно зорієнтованих завдань має бути включена робота з аудіо-візуальною інформацією (кадри з фільмів, уривки з музичних творів, карти, таблиці з цифровими даними, фотографії, малюнки та ін.) [10].

У ході нашого дослідження було розроблено узагальнююче компетентнісно зорієнтоване завдання з теми «Час. Година. Хвилина» під назвою «Мадагаскар» для учнів 3 класу в рамках вивчення предмета «Математика» (освітня галузь «Математика»).

Робота над складанням завдання почалася з аналізу Державного стандарту, в якому вказано, які компетенції потрібно формувати в учнів початкової школи; навчальної програми з математики, в якій вказано, якими знаннями, уміннями і навичками учні повинні володіти на кінець навчального року. Ґрунтуючись на змісті Державного стандарту, пріоритетним у початковій школі є оволодіння молодшими школярами ключовою компетентністю «уміння вчитися» та предметною математичною компетентністю, яка включає в себе сформованість обчислювальних, інформаційно-графічних, логічних, геометричних та алгебраїчних компетенцій [4]. Відповідно до навчальної програми та Державного стандарту було розроблено таблицю, яка включає перелік знань, вмінь, навичок, якими повинен оволодіти школяр у ході вивчення теми «Час. Година. Хвилина» та предметно-математичних компетенцій, що відповідають набутому знанням (таблиця 1).

Тема «Час. Година. Хвилина»			
Підтеми	Відповідний номер завдання	Знання, уміння, навички, способи діяльності, визначені програмою	Компетенції, які формуються відповідно до Державного стандарту
Час. Визначення часу за годинником. Одиниці вимірювання часу. Співвідношення між одиницями вимірювання часу. Визначення тривалості події, часу початку, завершення події. Розв'язання задач.	№1 №3, №7 №2	- Знає назви днів тижня та їх послідовність; - знає одиниці вимірювання часу (тиждень, доба, година, хвилина, секунда) та співвідношення між ними; - визначає час за годинником з точністю до хвилин; - знає , яку частину складає менша одиниця часу від більшої; - користується календарем; - записує скорочено одиниці вимірювання часу (год, хв, с); - замінює більші одиниці вимірювання часу меншими і навпаки; - перетворює іменовані числа, виражені у двох одиницях найменувань; - виконує додавання і віднімання іменованих чисел, поданих в одиницях вимірювання часу; - знає групи пропорційних величин і визначає їх у тексті задачі, розуміє прямопропорційну та оберненопропорційну залежність між величинами певної групи (без використання відповідних термінів).	- Обчислювальна компетенція; - логічна компетенція; - геометрична компетенція; - алгебраїчна компетенція; - інформаційно-графічна компетенція; - організаційна компетенція; - компетенція критичного мислення.

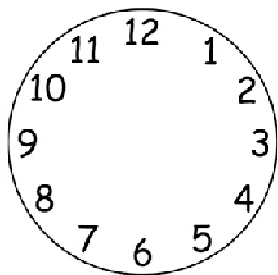
У
М
І
Н
Н
Я

В
Ч
И
Т
И
С
Я

Отже, ми виокремили підтеми в темі «Час. Година. Хвилина», визначили знання, вміння, навички та предметно-математичні компетенції якими повинен оволодіти школяр у ході вивчення теми. Наведемо приклад компетентнісно зорієнтованого завдання «Мадагаскар» та зупинимось на детальному аналізі декількох завдань з математики.

Компетентнісно зорієнтоване завдання «Мадагаскар»

Завдання №1. У неділю ти з членами гуртка «Юні знавці природи» підеш до кінотеатру імені Довженка (м. Запоріжжя) на мультфільм «Мадагаскар 3D». Сеанс починається о 14.30. Дорога зі школи до кінотеатру складає 20 хвилин, на купівлю квитків піде ще 10 хвилин. О котрій годині ти повинен виїхати зі школи, щоб не запізнитися на сеанс? Зроби розрахунки. Відповідь намалюй на циферблаті.

Розрахунки:

Завдання №2. Розрахуй, скільки коштів витратить керівник гуртка на купівлю квитків для себе і всієї групи. Мультфільм «Мадагаскар 3D» транслюється у великій залі кінотеатру. Білети вирішили купувати на 7 ряд.

Склад гуртка «Юні знавці природи»	
1.	Іванова Ганна.
2.	Сергієнко Іван.
3.	Мірошник Анастасія
4.	Гнатенко Костянтин
5.	Мельник Микола
6.	Романець Катерина
7.	Янець Вікторія
8.	Малинка Ганна
9.	Шемет Маргарита
10.	Іванець Микола
11.	Козуб Дмитро

План глядацької зали кінотеатру імені Довженка.

2	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24																														
3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
4	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
5	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
6	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
11	1		2		3		4		5		6		7		8		9														
12	1		2		3		4		5		6		7		8		9														
13	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24																														
14	1		2		ПУЛЬТ												3		4												

Ціни на білети у великий зал кінотеатру імені Довженка.

	Формат 2D		Формат 3D	
	до 16:00	з 16:00	до 16:00	з 16:00
до 10 ряду	40 грн	50 грн	50 грн	60 грн
13 ряд	60 грн	80 грн	60 грн	80 грн
Вір місця двомісні	160 грн	180 грн	160 грн	180 грн
Вір місця тримісні	180 грн	200 грн	180 грн	200 грн

Розрахунки: _____

Завдання №3. О котрій годині ти потрапиш додому, якщо тривалість мультфільму 1 година 34 хвилини, на збори після сеансу ти витратиш 10 хвилин та повернешся до школи. Зі школи тебе заберуть батьки (час, що витрачається на дорогу від школи додому, учні підраховують самостійно, отримавши випереджальне завдання).

Розрахунки: _____

Завдання №4. Пригадай правила етикету. Як себе мають поводити діти у громадському транспорті та у кінотеатрі. Напиши пам'ятку.

Пам'ятка. Правила поведінки у громадському транспорті та в кінотеатрі

Завдання №5. Поєднай малюнки з відповідними назвами.

	Penguin	
	Jaguar	
	Hippo	
	Giraffe	
	Zebra	
	Sea lion	
	Tiger	

Завдання №6. Прочитай анотацію на мультфільм «Мадагаскар». Знайди визначення підкресленого слова у словнику. Запиши.

«Мультфільм продовжує повествовання про приключения антропоморфних тварин – льва Алекса, зебри Марти, жирафа Мелмана і гіпопотама Глорії – з їх спробами повернутися додому – Зоопарк Центрального парку Нью-Йорка. На своєму шляху вони зустрічають небезпечного суперника – капітана відділу по пошуку тварин Шантель Дюбуа. Тварини приєднуються до бродячого цирку, який тримає свій шлях по всій Європі і допомагає його артистам в постановці одного з найкращих вражаючих циркових виставлень в світі».

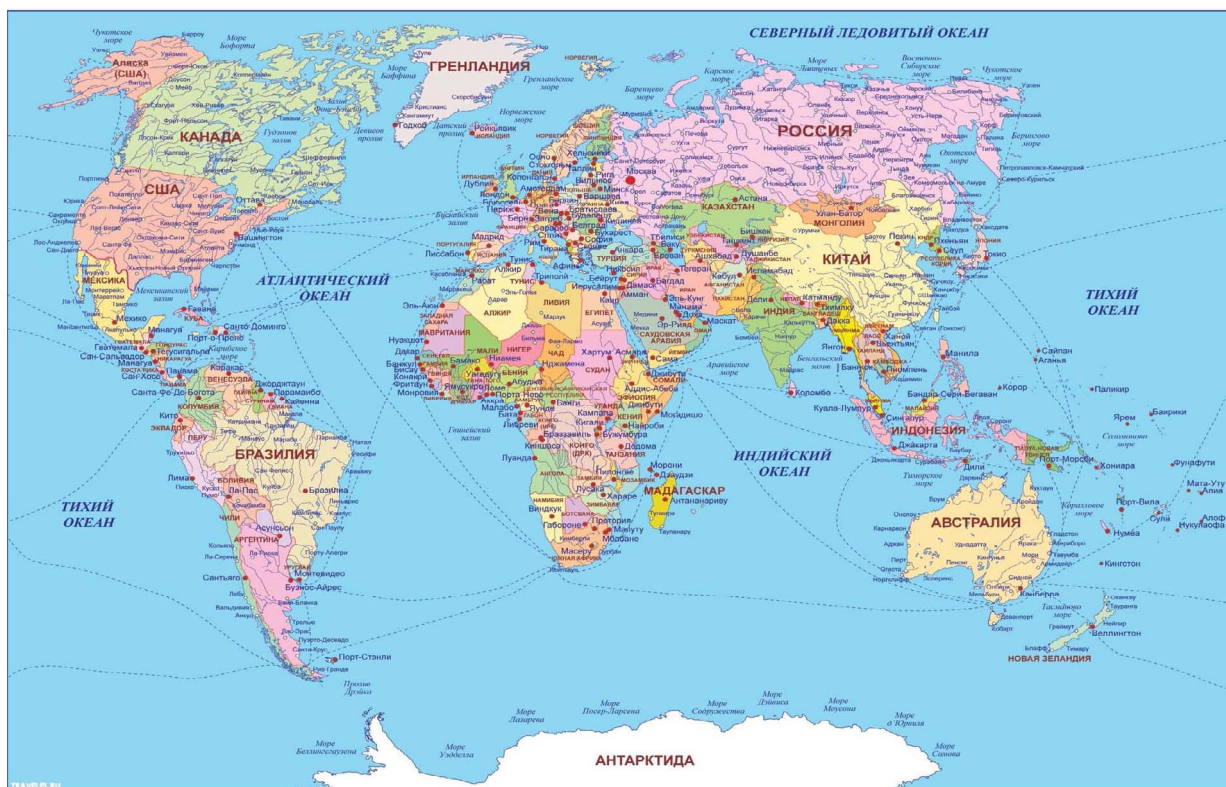
Завдання №7. Відомо, що фільм триватиме 1 година 34 хвилини. Переведи тривалість фільму у хвилини.

	ХВИЛИНИ
1 година 34 хвилини	

Завдання №8. Перечитай текст. На карті світу відміть маршрут друзів відповідно до сюжету (карта додається окремо).

Алекс і його друзі з зоопарку живуть в Африці, але нудять по Нью-Йорку. Зная, що пінгвини на своєму вертоліті разом з обезьянами поїхали відпочити в Монте-Карло, тварини з зоопарку разом з лемурами перепливають Середземне море, щоб пошукати пінгвинів і змусити їх відвезти тварин в Нью-Йорк. Але, не змігши домовитися, тварини падають на голови відвідувачів казино, викликавши паніку. Тваринам вдається домовитися з пінгвинами, і вони разом вибираються з казино, використавши броньований джип пінгвинів. За тваринами в погоню посилається служба по полюванню на тварин на чолі з капітаном Шантель Дюбуа, яка намагається вбити льва. На вертоліті тваринам вдається втекти з Монте-Карло і втекти на деякий час від Дюбуа, але до Америки вони так і не долетіли, розбившись десь в Франції в залізничному депо. Там вони зустріли бродячий цирк, який їздив по Європі поїздом. Видячи, що на шум розбитого вертоліта їдуть десятки поліцейських, тварини просять в поїзд, сказавши, що вони теж – циркові тварини.

Приїхавши в Рим, Алекс вирішує не втручатися в роботу артистів, сподіваючись, що їх помітить промоутер з Америки, і забезпечить їм поїздку в Нью-Йорк. Однак тварини виступають погано, і глядачі вимагають повернути гроші. Здалося б, що в Нью-Йорк їм поїздку не вдасться, але морський лев Стефано сподівається, що Алекс зможе повернути цирку свою славу, придумавши щось нове. І на наступній стоянці в Альпах Алекс запропонував тваринам робити не те, що їм навчили робити, а те, що вони хочуть. Наприклад, ягуар Джиа хоче виступати на трапеціях, а Стефано завжди хотів, щоб його вистрелили з рушниці. Кожен з тварин, в тому числі друзі Алекса, швидко знайшли номер собі по душі і в Лондоні їм вдалося показати дуже вражаюче виставлення. Навіть Віталія вдалося домовитися з промоутером, і він виконав свій коронний номер. На цей раз американський промоутер залишився задоволений виступом і оформив для цирку турне в Америку (з Нью-Йорка).

1. У процесі роботи над першим завданням учні відпрацьовують вміння користуватися годинником як засобом вимірювання часу, розвивають вміння виконувати обчислювальні дії з іменованими числами, застосовуючи правило знаходження певної величини, вчать обробляти словесну інформацію та представляти її в графічному вигляді. Дані вміння є складовими частинами обчислювальної, логічної, інформаційно-графічної компетенції. Працюючи над завданням учні набувають вміння переносити математичну компетентність у життя, при цьому виконуючи вимоги шкільної програми.

2. Виконуючи друге завдання, учні здійснюють аналіз інформації з подальшим її впорядкуванням. Формують навички користування інформацією, поданою у різних формах (таблицях), розвивають вміння аналізувати та порівнювати. Застосовують обчислювальні компетенції, враховуючи залежність між величинами, у даному випадку кількість-вартість, вдосконалюють вміння працювати з іменованими числами, працюють над формуванням геометричної компетенції (просторові відношення). Шукаючи відповіді на питання, діти плановірно формують ключові компетенції, а обчислювальна складова математичної компетентності, в свою чергу, спрямовує учня застосовувати набуті вміння та навички у практичних ситуаціях.

3. Знаходження відповіді на третє завдання вимагає від учнів вміння структурувати матеріал, а саме вибудувати логічний ланцюжок подій у часі (початок зборів, початок сеансу, тривалість кінофільму, час витрачений на дорогу). Виконання даного завдання передбачає знання учнями одиниць вимірювання часу (тиждень, доба, година, хвилина, секунда) та співвідношення між ними, вміння замінювати більші одиниці вимірювання часу меншими і навпаки, перетворювати іменовані числа, виражені у двох одиницях найменувань. Таким чином, у процесі виконання завдання формуються логічна та алгебраїчна компетенції. Учні прагнуть до досконалої результативності своєї праці, провадять рефлексію матеріалу (організаційна компетенція), що дозволяє вирішити життєву ситуацію застосовуючи предметні компетенції. А використання випереджального завдання передбачає активну самостійну та самоосвітню діяльність учнів, що є складовою самоосвітньої компетенції.

Запропоноване завдання ми можемо охарактеризувати як компетентнісне, оскільки: умови завдання безпосередньо пов'язані з реальною життєвою ситуацією (визначити початок, кінець кіносеансу, розрахувати вартість квитків, сформулювати

правила культурної поведінки в громадських місцях), набувається суб'єктивний досвід кожної особистості; розв'язання запропонованих завдань спонукає учнів до роздумів стосовно того, де можна знайти той чи інший матеріал, який він має вигляд, яка суть цього матеріалу, тобто потребує додаткових дослідницьких вмінь та навичок (самоосвітня компетенція); завдання представлені як в текстовій, так і графічній формі, у вигляді таблиці з цифровими даними та малюнками, карти, що вимагає застосування інформаційної компетенції, її розширення та поглиблення, а робота з картою являє собою один зі способів формування навчально-пізнавальної діяльності шляхом аналізу, узагальнення та групування природних об'єктів; зміст завдання несе пізнавальну та соціальну значимість. Використання компетентнісно зорієнтованих завдань дозволяє створити умови для розвитку здібностей учнів розпізнавати проблеми, що виникають у навколишній дійсності і які можуть бути вирішені засобами математики; дозволяє підвищити математичну грамотність учнів; сприяє формуванню компетентної особистості учня максимально інтегрованого в суспільство та адаптованого до сучасних вимог життя.

Під час використання компетентнісно зорієнтованих завдань вчитель не повинен обмежувати себе рамками одного предмета, адже компетентнісно зорієнтовані завдання можна застосовувати з усіх предметів шкільного курсу, без виключення, враховуючи міжпредметні зв'язки. Компетентнісно зорієнтоване завдання, що наведене вище, включає застосування як математичних знань так і знань отриманих з предметів: «Я у світі», «Російська мова», «Українська мова», «Англійська мова», виконання яких, у свою чергу, сприяє формуванню цілісної системи компетенцій, яких повинен набути учень для практичного життєздійснення.

Місце компетентнісних завдань на уроці визначає сам вчитель, характер завдань може бути від репродуктивного відтворення матеріалу до творчого здійснення. Таким чином, компетентнісно зорієнтовані завдання можна використовувати на уроках різних типів, також у вигляді домашніх завдань та завдань, які виконуються у позаурочний час.

Висновок. Формування ключових та предметних компетентностей на уроках математики займає особливе місце у шкільній освіті, а застосування компетентнісно зорієнтованих завдань дозволить організувати більш якісне засвоєння знань з математики та їх застосування на практиці; створить необмежений ресурс розвитку компетентностей школярів, тим самим формуючи життєздатну особистість, яка відповідає вимогам та «замовленню» сучасного суспільства.

Література

1. Бібик Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібик // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К. : К.І.С., 2004. – С. 47-52.
2. Бондар С. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів / С. Бондар // Біологія і хімія в школі. – 2003. – №2. – С. 8-9.
3. Бондар С. Термінологічний аналіз понять «компетенція» і «компетентність» у педагогіці: сутність та структура / С. Бондар // Освіта і управління. – 2007. – №2. – С. 93-99.
4. **Державний стандарт початкової загальної освіти** (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. №462) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/often-requested/state-standards>.
5. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал освіти: проектні засади / І. Єрмаков // Рідна школа. – 2006. – №12. – С. 49-51.
6. **Життєва компетентність особистості: від теорії до практики.** Науково-методичний посібник / За наук. ред. І. Г. Єрмакова. – Запоріжжя : Центріон, 2005. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/888351/>.
7. Маркова А. В. Психологический анализ профессиональной компетенции учителя // А. В. Маркова // Советская педагогика. 1990. – №8. – С. 5.
8. **Національна доктрина розвитку освіти** [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
9. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Освіта в контексті стратегічних завдань розвитку України / О. Овчарук // Директор школи. – 2005. – №5. – С. 4-33.
10. **Організація соціальної та життєвої практики учнів 11-річної школи** : Наук.-метод. видання / [І. Г. Єрмаков, Г. М. Несен, В. В. Нечипоренко та ін.] ; За ред. І. Г. Єрмакова, В. В. Нечипоренко, Н. М. Гордієнко. – Запоріжжя : Вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2013. – 252 с.
11. Павлова Л. В. Компетентностные задачи как средство совершенствования предметно-методической компе-

тентности будущего учителя математики [Текст] / Л. В. Павлова // Проблемы и перспективы развития образования : Материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Пермь, апрель 2011 г.). Т. II. Пермь : Меркурий, 2011. – С. 111-115. **12. Паук Л.** Компетентнісний підхід до організації навчальної та ігрової діяльності молодших школярів в умовах модернізації освіти / Л. Паук // Початкова освіта. (Шкільний світ). – 2009. – №6. – С. 49-51. **13. Пометун О.** Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 65-69. **14. Пометун О. І.** Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – №23. – С. 184. **15. Родигіна І.** Дидактичні умови реалізації компетентнісного підходу в навчанні // Біологія і хімія в школі. – 2007. – №3 – С. 7-10. **16. Савенко А.** Аспекти компетентності / А. Савенко // Директор школи. – 2004. – №6. – С. 40-48. **17. Савченко О.** Уміння вчитися – ключова компетентність шкільної освіти / О. Савченко // Освіта України. – 2006. – №62-63. – С. 4. **18. Трубачева С. Е.** Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. – С. 53-58. **19. Хуторської А. В.** Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал «Эйдос» [Электронный ресурс]. // Режим доступа: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> **20. Шишов С. Е., Агапов И. Г.** Компетентностный подход к образованию: прихоть или необходимость? // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2002. – март-апрель. – С.58-62. **21. Шишов С.** Компетентностный подход в образовании: международный аспект // С. Шишов // Відкритий урок. – 2004. – №17-18. – С. 20-21.

References

1. Bibyk N. M. Kompetentnisnyj pidhid: refleksivnyj analiz zastosuvannja / N. M. Bibyk // Kompetentnisnyj pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukrai'ns'ki perspektyvy. – K. : K.I.S., 2004. – S. 47-52. **2. Bondar S.** Kompetentnist' osobystosti – integrovanyj komponent navchal'nyh dosjagnen' uchniv / S. Bondar // Biologija i himija v shkoli. – 2003. – №2. – S. 8-9. **3. Bondar S.** Terminologichnyj analiz ponjat' «kompetencija» i «kompetentnist'» u pedagogici: sutnist' ta struktura / S. Bondar // Osvita i upravlinnja. – 2007. – №2. – S. 93-99. **4. Derzhavnyj standart pochatkovoї' zagal'noi' osvity** (zatverdzheno postanovuju Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 20 kvitnja 2011 r. №462) [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards>. **5. Jermakov I.** Kompetentnisnyj potencial osvity: proektni zasady / I. Jermakov // Ridna shkola. – 2006. – №12. – S. 49-51. **6. Zhyttjeva kompetentnist' osobystosti: vid teorii' do praktyky.** Naukovo-metodychnyj posibnyk / Za nauk. red. I. G. Jermakova. – Zaporizhzhja : Centron, 2005. [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://www.twirpx.com/file/888351/>. **7. Markova A. V.** Psihologicheskij analiz professional'noj kompetencii uchitelja // A.V. Markova // Sovetskaja pedagogika. 1990. – №8. – S. 5. **8. Nacional'na doktryna rozvytku osvity** [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>. **9. Ovcharuk O.** Kompetentnosti jak ključ do onovlennja zmistu osvity. Osvita v konteksti strategichnyh zavdan' rozvytku Ukrai'ny / O. Ovcharuk // Dyrektor shkoly. – 2005. – №5. – S. 4-33. **10. Organizacija social'noi' ta zhyttjevoi' praktyky uchniv 11-richnoi' shkoly** : Nauk.-metod. vydannja / [I. G. Jermakov, G. M. Nesen, V. V. Nechyporenko ta in.]; Za red. I. G. Jermakova, V. V. Nechyporenko, N. M. Gordijenko. – Zaporizhzhja : Vyd-vo Hortyc'kogo nacional'nogo navchal'no-reabilitacijnogo bagatoprofil'nogo centru, 2013. – 252 s. **11. Pavlova L. V.** Kompetentnostnye zadachi kak sredstvo sovershenstvovanija predmetno-metodicheskoy kompetentnosti budushhego uchitelja matematiki [Tekst] / L. V. Pavlova // Problemy i perspektivy razvitija obrazovanija : Materialy mezhdunar. zaoch. науч. конф. (g. Perm', aprel' 2011 g.). Т. II. Perm' : Merkurij, 2011. – S. 111-115. **12. Pauk L.** Kompetentnisnyj pidhid do organizacij' navchal'noi' ta igrovoi' dijal'nosti molodshyh shkoljariv v umovah modernizacij' osvity / L. Pauk // Pochatkova osvita. (Shkil'nyj svit). – 2009. – №6. – S. 49-51. **13. Pometun O.** Kompetentnisnyj pidhid – najvazhlyvishyj orijentyr rozvytku suchasnoi' osvity / O. Pometun // Ridna shkola. – 2005. – №1. – S. 65-69. **14. Pometun O. І.** Formuvannja gromadjans'koi' kompetentnosti: pogljad z pozycii' suchasnoi' pedagogichnoi' nauky // Visnyk program shkil'nyh obminiv. – 2005. – №23. – S. 184. **15. Rodygina І.** Dydaktychni umovy realizacij' kompetentnisnogo pidhodu v navchanni // Biologija i himija v shkoli. – 2007. – №3 – С. 7-10. **16. Savenko A.** Аспекти компетентності / А. Савенко // Директор школи. – 2004. – №6. – С. 40-48. **17. Savchenko O.** Уміння вчитися – ключова компетентність шкільної освіти / О. Савченко // Освіта України. – 2006. – №62-63. – С. 4. **18. Trubacheva S. E.** Umovy realizacij' kompetentnisnogo pidhodu v navchal'nomu procesi // Kompetentnisnyj pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukrai'ns'ki perspektyvy : Biblioteka z osviti'oi' polityky / Pid zag. red. O. V. Ovcharuk. K. : «K.I.S.», 2004. – S. 53-58. **19. Hutorskoj A. V.** Ključevye kompetencii i obrazovatel'nye standarty // Internet-zhurnal «Jejdos»

[Elektronnyj resurs]. // Rezhim dostupa: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> 20. **Shishov S. E., Agapov I. G.** Kompetentnostnyj podhod k obrazovaniju: prihot' ili neobhodimost'? // Standarty i monitoring v obrazovanii. – 2002. – mart-aprel'. – S.58-62. 21. **Shishov S.** Kompetentnostnyj podhod v obrazovanii: mezhdunarodnyj aspekt // S. Shishov // Vidkritij urok. – 2004. – №17-18. – S. 20-21.

Скляренко О.О. Компетентнісно зорієнтовані завдання як засіб реалізації компетентнісного підходу у навчанні

У статті визначено потенціал використання компетентнісно зорієнтованих завдань як засобу реалізації компетентнісного підходу у навчанні. Акцентовано увагу на доцільності впровадження у навчально-виховний процес компетентнісно орієнтованого підходу. Підкреслена пріоритетність формування предметних та міжпредметних компетенцій учня. Обґрунтована необхідність збагачення системи освіти новими елементами – компетентнісно зорієнтованими завданнями. Зазначено, що принципами, які мають бути покладені в основу сучасної системи освіти, є принципи: навчитися жити разом, навчитися отримувати знання, навчитися працювати, навчитися жити змістовно та гідно. Розкрито поняття «ключова компетентність», «ключова компетенція», «компетентнісний підхід», «компетентність» та «компетенція». Визначено, що пріоритетними компетентностями, якими мають оволодіти учні є здоров'язбережувальна, загальнокультурна (комунікативна), соціально-трудова та інформаційна компетентності. Виокремлено умови формування компетенцій. Розглянуто застосування компетентнісно зорієнтованих навчальних завдань у навчальному процесі як ще одну умову формування компетенцій. Перелічено характерні риси компетентнісно зорієнтованих завдань, які відрізняють їх від стандартних задач. Показано досвід застосування компетентнісно зорієнтованих завдань в навчальному процесі на прикладі завдання з математики для учнів третього класу. Наведено приклад узагальнюючого компетентнісно зорієнтованого завдання з теми «Час. Година. Хвилина» під назвою «Мадагаскар».

Ключові слова: предметна компетентність, ключова компетентність, компетенція, компетентнісний підхід, компетентнісно зорієнтовані завдання.

Скляренко О.А. Компетентностно ориентированные задания как средство реализации компетентностного подхода в обучении

В статье определен потенциал использования компетентно ориентированных заданий как средства реализации компетентностного подхода в обучении. Акцентируется внимание на целесообразности внедрения в учебно-воспитательный процесс компетентно ориентированного подхода. Подчеркнута приоритетность формирования предметных и межпредметных компетенций ученика. Обоснована необходимость обогащения системы образования новыми элементами – компетентно ориентированными заданиями. Отмечено, что принципами, которые положены в основу современной системы образования, являются принципы: научиться жить вместе, научиться получать знания, научиться работать, научиться жить достойно. Раскрыты понятия «ключевая компетентность», «ключевая компетенция», «компетентностный подход», «компетентность» и «компетенция». Определено, что приоритетными компетентностями, которыми должны овладеть учащиеся, являются здоровьесберегающая, общекультурная (коммуникативная) социально-трудова и информационная. Выделены условия формирования компетенций. Рассмотрено применение компетентно ориентированных учебных заданий в учебном процессе как дополнительное условие формирования компетенций. Перечислены черты компетентно ориентированных заданий, которые отличают их от стандартных задач. Показан опыт применения компетентно ориентированных заданий в учебном процессе на примере задания по математике для учащихся третьего класса. Приведен пример обобщающего компетентно ориентированного задания по теме «Время. Час. Минута» под названием «Мадагаскар».

Ключевые слова: предметная компетентность, ключевая компетентность, компетенция, компетентностный подход, компетентностно ориентированные задания.

Skliarenko O.O. Competence oriented tasks as the method of competence approach realization

In the article the potential of competence-oriented tasks using at the process of competence education realization is defined. The attention is directed to the practicability of competence oriented approach implementation to the educational process. Underlined the priority of forming of subjects' and multidisciplinary pupil's competences. Proved the necessity of educational system enrichment by new elements – competence oriented tasks. It is noted that principles which are on the base of modern educational system are: learn to live together, learn to receive knowledge, learn to work, learn to live with dignity. The concepts «key competence», «key competency», «competence approach», «competence» and «competency» have been defined. It is determined that the priority competencies which must be acquired by pupils are health-saving, common cultural (communicative), social and working, informational. The conditions of competences forming are highlighted. The using of competence-oriented tasks in the educational process as the additional condition of competence forming has been considered. Differential characteristics of competence oriented tasks are enumerated. Presented the experience of competence oriented tasks application in the educational process based on the example of math assignment for the pupils of the third grade. The example of competence oriented math assignment on the topic «Time. Hour. Minute» called «Madagascar» is provided.

Key words: subject competence, competence oriented approach, competence oriented tasks.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2013 р.

Статтю прийнято до друку 26.11.2013 р.

*Рецензент: доктор педагогічних наук, професор
Аносов І.П.*

УДК : 378.14:374.7

АДАПТИВНА СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Склярова І.О.,

кандидат педагогічних наук

Інтеграційні та соціально-економічні процеси, що відбуваються в суспільстві, вимагають адекватної трансформації системи освіти, а саме: надання всім громадянам рівних умов отримання знань завдяки зняттю вікових, соціальних та організаційних обмежень; сприяння формуванню і реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для кожного фахівця з урахуванням його психофізіологічних особливостей, уподобань, інтересів та здібностей; забезпечення можливості навчатися протягом усього життя й обирати певні навчальні курси та зручний час навчання; створення максимальних умов для розвитку й самореалізації всіх учасників сучасного навчально-виховного процесу, що відбувається в глобальному інформаційному просторі й потребує оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ). Очевидно, що традиційна освітня технологія ці умови не задовольняє і перераховані вимоги до ППО висунули на перший план дистанційне навчання (ДН) як нову освітню технологію, яка за своїми можливостями відповідає сьогоdnішньому дню. Світова освітня практика доводить, що дистанційне навчання – найефективніший засіб забезпечення неперервної освіти, її гуманізації, демократизації, інформатизації та варіативності.

Теоретичне і практичне значення розвитку дистанційної форми навчання як альтернативи денної настільки велике, що розв'язання цієї задачі набуває статусу окремої науково-педагогічної проблеми. Різноманітні аспекти її вивчення знайшли свій відбиток у працях В. Бакалова, В. Бикова, В. Волова, С. Гончаренка, Р. Гуревича, В. Заболотного, М. Кадемії, О. Кареліної, О. Коношевського, Г. Кравцова, Б. Крука, В. Кухаренка, О. Лаврова, Г. Маклакова, В. Олійника, Є. Полат, О. Рибалко, О.Сергеева, В. Сергієнка, П. Стефаненка, О. Філатова, В. Шадрикова, В. Ясулайтіса та ін. Аналіз педагогічних